

uur achter elkaar in verschillende toonhoogten te spreken. Op verzoek van Prof. WOLFF zong patiënt ten aanhoore van de geheele vergadering het „Gau-„deamus igitur””. Toen een der leden zijn bewondering lucht gaf door te vragen, waar die larynxen te krijgen waren en wat zij kostten, verzocht Prof. v. BRUNS den Spreker, met het oog op de zeldzaamheid van goede helden-tenoren, het nog niet bij de verkregen resultaten te laten.

Door de Doctoren NEUBER en SCHIMMELBUSCH werd naar aanleiding van het door den laatste onlangs over dit onderwerp uitgegeven werkje, een lans gebroken voor de Aseptik in tegenstelling van de Antiseptik. Over de vraag of de drainage reeds geheel achterwege kan worden gelaten, werden zij het niet eens.

Dr. SCHLEICH was met zijn cocaïne-injecties ter vervanging van chloroform voortgegaan. Proeven op zich zelf en op het personeel zijner zieken-inrichting hadden hem geleerd, dat men in combinatie met $\frac{2}{10}$ pCt. zout-solutie zulke zwakke cocaïne-oplossingen voor de injecties kon gebruiken, dat, bij volkomen analgesie, toch van intoxicatie geen sprake meer kan wezen. Toen Spreker zich ten slotte tot de uitspraak liet verleiden, dat ieder arts uit een moreel en juridisch oogpunt in plaats van chloroform toe te passen eerst Spreker's methode moest beproeven, werd hij door den Voorzitter en de geheele Vergadering op krachtige of bijtende wijze tot de orde geroepen.

Wat zullen wij U meer mededeelen?

Stelt U niet voor, dat het bovenstaande een verslag is van hetgeen in die vier dagen behandeld werd. Het zijn slechts enkele droppels uit den stroom van publicatie, die maar altijd doorruischt, zoo dat de ooren er van tuiten.

Laten wij U alleen nog vertellen, dat bij de keuze voor een president voor het volgende jaar Prof. KÖNIG zegevierend uit den strijd trad, hetgeen de duidelijke sympathie der vergadering wegdroeg.

Dr. A. E. VERMEIJ.

Dr. H. FOLMER.

INGEZONDEN.

OPHELDERING.

„Het daghet in den Oosten”.

Door de welwillendheid van den Heer SANNES, die mij mijn brief van 4 April in bruikleen afstond en met wiens medeweten het volgende wordt gepubliceerd, ben ik in staat opheldering te geven omtrent de briefwisseling tusschen ons beiden 1). Deze opheldering komt mij buitengewoon wenschelijk voor; niet alleen, omdat zij licht geeft waar licht noodig is, maar vooral

1) Zie het stukje van den Heer SANNES in het vorige nummer van dit *Tijdschrift*.

omdat, blijkens het laatste schrijven van den Heer SANNES, hetgeen de Afdeeling Rotterdam deed uit een misverstand is voortgesproken.

In n°. 13 van het *Tijdschrift* verscheen mijn stukje over de toelating van buitenlanders als arts. De bedoeling was: de onrust onder de medici te doen bedaren en aan te toonen, dat het voorgestelde Wetsartikel minder beteekenis had, dan door velen daaraan werd toegekend. Dat het niet als *calmans* werkte, bewezen, behalve eenige particuliere brieven van verschillende medici, ook de beide ingezonden stukken van Dr. GEIJL en Dr. SANNES in het volgende nummer. Naar aanleiding van het stuk van Dr. SANNES, die daarin betoogde, dat het wenschelijk zou zijn, stemmingslijsten te maken, waarin naast het aantal stemmen, dat elke Afdeeling uitbracht, ook het aantal leden der Afdeeling vermeld werd, zond ik hem een stemmingslijst, zooals die sedert jaren (door de goede zorgen van mijn geachten voorganger, Prof. GUYE,) in gebruik is, en wel die van de laatste Algemeene Vergadering te Zutfen, opdat hij daaruit kon zien, dat zijn denkbeeld reeds lang was verwezenlijkt, en tevens, dat de befaamde 35 stemmen *vóór* niet al te vrijevinge uitzonderingsbepalingen voor vreemde artsen, nog een *grooter* aantal leden vertegenwoordigden dan de 44 stemmen *daartegen*. Wat er nog meer in den brief stond, weet ik thans niet meer. Dr. SANNES schrijft mij trouwens, dat dit op deze zaak geen betrekking had.

Hierop ontving ik van Dr. SANNES de stemmingslijst terug met een brief *d.d.* 3 April 1892, waarin hij mij, behalve eenige beschouwingen over de wijze van stemmen in onze Maatschappij en over de beteekenis en het afkeurenswaardige van het aanhangige Wetsontwerp, het volgende schrijft „(echter strikt persoonlijk en niet in mijne of uwe qualiteit tot de Maatschappij.)”

„Van verschillende kanten ontvingen wij mededeelingen, dat er afkeurende „moties tegen het Hoofdbestuur op touw worden gezet, omdat men ontevreden „was over het adres, en meende, dat het Hoofdbestuur te veel zijn eigen „meening op den voorgrond had gesteld tegenover de opinie van de meerder- „heid. Van één zijde werd zelfs geschreven: Indien die geleerde heeren in „Amsterdam zich schamen, voor de meening der meerderheid uit te komen, „laten ze dan aftreden enz. Ge kunt hieruit hun verbitterde stemming zien. „Dordrecht heeft reeds een afkeurende motie aangenomen en ons vrijheid „gegeven, die te publiceeren (hetgeen we echter niet doen); in Den Haag is „gisteren avond een vergadering van geneeskundigen gehouden met hetzelfde „doel; ook onze Afdeeling zal deze week een vergadering houden, om over „het adres te beraadslagen en waarschijnlijk een circulaire aan de Afdeelingen „zenden, omdat men ook hier over de wijze, waarop het adres is ingericht, „ontevreden is. Een groote grief van vele Afdeelingen is — en ook ik be- „schouw dit als een fout — dat het Hoofdbestuur van de cijfers in het adres „melding heeft gemaakt met verzwijging, dat men gemeend heeft met een reci- „prociteitsmaatregel te doen te hebben. Van tal van andere Afdeelingen „ontvingen we echter bewijzen van instemming, ofschoon we daarom niet „gevraagd hebben, waaruit ons blijkt, dat de stemming onder de leden nu „anders is als in Zutfen. Wil echter van mij de verzekering aannemen, „indien ge die circulaire ontvangt, dat de Afdeeling daarbij geen persoon- „lijke bedoelingen heeft en het zelfs liever achterwege zou hebben gelaten,

„doch het alleen doet, omdat het vindt, dat Nederland met dit Wetsontwerp „een onwaardige rol speelt, en de Regeering een duidelijk beeld wil geven „van het gevoelen der leden van onze Maatschappij met betrekking tot het „aanhangige Wetsontwerp.

„En hierbij hoop ik, dat de zaak blijft; ik heb er meer dan genoeg van en „het zal mij heel aangenaam zijn, indien ik de Redactie van ons *Tijdschrift* „niet weder over deze zaak behoef lastig te vallen.

„Gaarne wenschte ik U nog een enkele vraag te doen, n.l. wanneer worden „de besprekingen tusschen het Hoofdbestuur en onze Afdeeling gehouden „met het oog op de a.s. Algemeene Vergadering. Kunnen wij reeds eenigs- „zins een programma vaststellen, of moeten we daarmede wachten totdat we „daaromtrent opgaven van het Hoofdbestuur ontvangen? Gaarne ontving „ik bij gelegenheid te dier zake enkele wenken.

„Geloof mij intusschen steeds gaarne”

t. t.

SANNES.

Naar aanleiding van dezen brief schreef ik dd. 4 April 1892 aan den Heer SANNES:

Amice!

„Wil ge me genoegen doen en mij vóór a. s. Zaterdag mededeelen, welke „plannen Uwe feestvierende Afdeeling heeft. A. s. Maandag houden wij „Hoofdbestuursvergadering in den Bosch ter eere van den feestvierenden „GODEFROI, die dan 50 jaar medicus is.

„Hoewel het niet in den vorm is, zal ik maar juist doen als Uw Secre- „taris 1) en aan den President der Afdeeling schrijven, te meer omdat één „vraag gedeeltelijk voortvloeit uit Uwen zoeven ontvangen brief. Dat de „stemming 2) in onze Maatschappij niet deugt! Wie is daar meer van overtuigd „dan ik? maar dan kunt gij U ook zeker wel voorstellen, dat het Hoofd- „bestuur niet overtuigd is van een *krachtige* uitspraak bij het nazien der „stemmingslijst; en met het oog op den door Uwe Afdeeling verlangden „spoed, voorzichtig meende te moeten zijn in het adres, zich eenvoudig „houdende aan de uitspraak der vorige Algemeene Vergadering, en gevende „een „uit den aard der zaak” *kort* résumé van de gehouden discussie. Dat „hier in minder nadruk dan gij en anderen wel wenschen, is gelegd op de „reciprociteit, ligt natuurlijk aan mij 3), maar ik kan in de gehouden discussie „behalve in hetgeen Prof. stokvis meedeelde, die thans alles behalve alleen „van reciprociteit wil weten, daarvan ook niet veel vinden.

„Stel eens dat andere Afdeelingen het niet met de Uwe ééns waren geweest „en dat het Hoofdbestuur Uw adres had overgenomen, dan zou het nog „harder aanvallen te verduren hebben, stel eens dat het Hoofdbestuur met

1) De 1ste circulaire van Rotterdam aan het Hoofdbestuur, was geadresseerd aan den Voorzitter.

2) Natuurlijk wordt hiermede bedoeld de wijze van stemmen (NIJHOFF).

3) Als opsteller van het adres.

„minder spoed had gehandeld, door af te wachten, wat andere Afdeelingen „meenden, dan zou moord en brand zijn geroepen, terwijl thans het Hoofd- „bestuur een adres heeft vastgesteld, de meening van slechts drie Afdeelingen „en het bestuur eener vierde kennende 1), terwijl *post festum* allerlei adhaesies „aan het bericht Uwer Afdeeling worden ontvangen.

„Uwe Afdeeling heeft zich blijkbaar vergist in den spoed, die met de be- „handeling der Geneeskundige Wet zal gemaakt worden. Een voorloopig „verslag is immers nog niet verschenen? Daarom zal ook de volgende week „nog wel niet te laat zijn voor een aanvullingsadres, dat ik zou willen „voorstellen, waarbij het Hoofdbestuur, vernomen hebbende, dat een groot „deel der Nederlandsche geneeskundigen haar afkeuring heeft te kennen „gegeven, zich tot tolk maakt van hen en de Tweede Kamer verzoekt de „wijziging ten aanzien van buitenlandsche geneeskundigen niet aan te nemen. „Dit adres is 2) een logisch gevolg van het eerste 3). Maar daarvoor is noodig, „dat het Hoofdbestuur kent alle adhaesien door U ontvangen. Zend mij die „dus alle ook vóór a. s. Zaterdag. Op den datum van het eerste adres, op „het verzoek der Rotterdamsche Afdeeling *zoo spoedig mogelijk* verzonden, „kende het Hoofdbestuur het gevoelen der Maatschappij alleen uit de be- „sluiten der gehouden Algemeene Vergadering 4). *Thans* weet het reeds *meer*, „maar wellicht nog *minder* dan Uwe Afdeeling, aan wie allicht meer be- „richten van adhaesie zijn geworden, dan waarvan aan het Hoofdbestuur is „kennis gegeven.

„Ik herhaal nog eens 5), ik vind het artikel vrij onbeduidend, vind de „agitatie daarover meer een quaestie van gevoel dan van verstand, maar „vóór alles: laat geen Wetsbepaling komen, die een groot deel der Neder- „landsche medici verbittert; maar stel dan ook het Hoofdbestuur in kennis „van alles wat U bekend is, opdat het kan handelen, zooals het meent, dat „het handelen moet in het belang van de Nederlandsche geneeskundigen „en de waardigheid van den geneeskundigen stand.

„Ik hoop dat we in Rotterdam een drankoffer zullen plengen op het „altaar der heilige Amicitia.

t. t.

NIJHOFF.

P. S. Voor een tweede adres zal te meer reden zijn als blijkt, dat mijn stukje niet als calmans heeft kunnen werken 6).

Op dezen brief ontving ik het volgende antwoord van 5 April 1892.

Amice!

„Zoozeer ik overtuigd ben, dat Uw stukje niet als calmans heeft gewerkt,

1) Als gevolg van den brief, waarbij Rotterdam bij het Hoofdbestuur aan- drong op het zenden van een adres aan *de leden* der Kamer. Dit laatste punt is practisch van weinig gewicht, daar de gewoonte is, om bij het zen- den van een adres aan de Kamer, aan *alle leden* een afdruk te zenden.

2) Dit is een schrijffout, er moet staan: *zou zijn*.

3) Omdat het de *veranderde opinie* der leden zou mededeelen, evenals het *eerste* de opinie te Zutfen weergaf.

4) En dat van drie Afdeelingen en het bestuur eener vierde.

5) Na mijn stukje in het *Tijdschrift*.

6) Ik verwachtte n.l. nog meer stukken in het *Tijdschrift*.

„zoozeer geloof ik, dat uw laatste schrijven de gemoederen wel weer tot „bedaren zal brengen, althans hier. Morgen avond hebben wij een leden- „vergadering, waarin voorgesteld zal worden om een circulaire aan de Afdee- „lingen te richten, waarin de vraag hun te Zutfen gedaan, eenigszins gewijzigd, „nu weder voor wordt gelegd, met verzoek om ons daarop antwoord te zen- „den en machtiging, die antwoorden aan het Hoofdbestuur te zenden, met „verzoek, om indien daartoe termen bestaan, zich nogmaals tot de Tweede „Kamer te wenden. Te meer deed uw schrijven mij daarom genoeg, om- „dat ik daaruit zag, dat er bij het Hoofdbestuur waarschijnlijk geen be- „zwaar zal bestaan een 2de adres tot de Regeering te richten.

„Ik heb van die confidentiële mededeeling bescheiden gebruik gemaakt „bij de toelichting tot de circulaire en geloof, dat hierna de rust onder de „medici in den lande wel weder zal terugkeeren. Wij zullen U dus alle „bescheiden, welke in ons bezit komen, zenden. De Tweede Kamer komt „eerst den 26sten April bijeen, er is dus tijd genoeg. Ge schrijft, dat we ons „blijkbaar vergist hebben in den spoed, die met de behandeling der Wet ge- „maakt zal worden, — dit kan ik U echter niet toegeven (hetgeen volgt staat „buiten de quaestie). Er kan nu echter nog veel gedaan worden en „er moet ook nog veel gedaan worden. — Men komt hoe langer hoe meer „tot de overtuiging, dat het ontwerp een onbillijkheid is en vernederend voor „de Nederlandsche geneeskundigen om zoo klakkeloos de vreemdelingen, „welke ons uit hun eigen land houden, hier in te halen. Ik vermoed „echter, dat er wel iets anders achter zal schuilen, doch daarom moeten „wij dubbel op onze hoede zijn, stellen we de deur open voor één, dan komen „er meer. Doch nu over de feestelijkheden (hetgeen volgt is het voorloopig „programma van de geneuchten, die onze „nobele gastvrouw” ons „weer en „„wind dienende” zal verschaffen). . . . Ik stel er mij veel van voor om bij „die gelegenheid met U het door U bedoelde offer op het altaar van Ami- „citia te plengen.

U. S.

t. t.

SANNES.

Ik ontving dezen brief den *vijfden* April, doch las haar eerst den zesden, daar ik den ganschen namiddag en avond wegens een familiefeest van huis was. Nog vóórdat ik gelegenheid had gevonden hem te beantwoorden, ontving ik den 7den April des morgens de circulaire van de Afdeeling Rotterdam met den befaamden slotzin, waarbij de Afdeeling machtiging vroeg, om bijaldien het Hoofdbestuur bezwaren mocht hebben tegen het zenden van een tweede adres, daaraan in verschillende dagbladen publiciteit te geven. Persoonlijk was ik ontstemd over de circulaire, omdat ik verwacht had, dat het Bestuur van de Rotterdamsche Afdeeling met het verzenden minstgenomen gewacht zou hebben, totdat het Hoofdbestuur had vergaderd, omdat ik bovendien uit Rotterdam geen enkele van de talrijke adhaesiën ontving, waarop de Heer SANNES in zijn eersten brief zinspeelde. Ik gevoelde dus niet veel lust de correspondentie verder voort te zetten.

Met groote verbazing las ik verleden week in het stukje van den Heer SANNES de zinsnede, dat het verzenden van de circulaire *aan de Voorzitters*

der *Afdeelingen* in nauw verband stond tot een briefwisseling tusschen den Heer SANNES en mij, welke door den Afgevaardigde van Rotterdam aan de Algemeene Vergadering zou worden voorgelegd. Tot zoolang werd men gezocht zijn oordeel op te schorten. Uit de woorden van den Heer SANNES mocht worden opgemaakt, dat ik tot het verzenden van de circulaire zou hebben meegewerkt! En ik meende nog wel, een brief geschreven te hebben met het doel, om van Rotterdam te verkrijgen *overlegging der aan haar gezonden stukken*, meenende deze te doen dienen als steun voor een voorstel om een tweede adres te zenden, dat de *veranderde* opinie onder de leden der Maatschappij even sober, maar even juist zou weergeven, als het eerste adres de discussie in de Vergadering te Zutphen m. i. had gedaan. Bovendien was mij persoonlijk aan eenige opheldering veel gelegen, omdat het geheimzinnige waas, waarin deze aangelegenheid gehuld werd, aanleiding kon geven tot allerlei vermoedens, waaronder minder vleierende voor mijn persoon. Ik schreef dus aan den Heer SANNES om opheldering en ontving deze tot mijn genoegen in het volgende schrijven van 13 Juni 1892.

Amice!

„Ik haast mij, om uw heden morgen door mij ontvangen schrijven te beantwoorden, en ben U dankbaar voor uw vertrouwen, dat gij bij mij geen „booze bedoelingen” veronderstelt. Neen, waarlijk, daaraan heb ik wel het „allerminst gedacht bij het neerschrijven van dien zin. In den aanhef van „mijn ingezonden stukje zeg ik uitdrukkelijk, dat ik de quaestie niet in „haar geheel wensch te behandelen, doch alleen een paar onjuistheden van „BLOOKER, te weerleggen; van daar dat ik ten opzichte van onze tweede circulaire mij slechts bepaalde tot de mededeeling, dat die in verband stond „met onze correspondentie, en dat op de Algemeene Vergadering wel nader „uiteen zou zetten. Nu gij echter meent, dat daardoor misverstand ontstaan, „kan, wil ik U gaarne mededeelen, wat onze meening daaromtrent geweest is.

„Toen ons twistgeschrijf in het *Tijdschrift* vervangen werd door een correspondentie, meldde ik U o. a., dat het mij bekend was, dat er veel ontevredenheid over het Adres van het Hoofdbestuur heerschte, en dat ook „wij een Vergadering over het Adres zouden houden. Wat wij zouden doen „een motie van afkeuring (zooals Dordt of den Haag), een verzoek om een „beter Adres of iets anders, hing toen nog in de lucht. Terwijl wij daarover „doende waren, ontvingen wij uw schrijven, „met verzoek om het Hoofdbestuur in kennis te stellen met alles, wat ons bekend was; van alle adhaesies door ons ontvangen enz., opdat het zou kunnen handelen, zooals „het meent, dat het handelen moet in het belang enz.”. Deze vingerwijzing „nu heeft bij ons den doorslag gegeven. De adhaesies, welke wij ongevraagd „tot dien datum ontvangen hadden, ongeveer evenveel als door het Hoofdbestuur vermeld zijn bij zijn Kennisgeving aan de leden (zie *Tijdschrift* van „19 Maart), waren te weinig talrijk, om daarop een verzoek voor een tweede „Adres te baseeren; nu ons echter bleek, dat er kans op een tweede Adres „bestond, „indien het Hoofdbestuur vernam, dat een groot deel der Nederlandsche geneeskundigen haar afkeuring over het Wetsontwerp had te „kennen gegeven”, was ons als het ware de weg aangewezen.

„Daarom schreef ik U den 5den, dat wij aan de Vergadering zouden voorstellen, om inlichtingen bij de Afdeelingen in te winnen en de antwoorden daarop aan het Hoofdbestuur in te zenden (dat dit niet vóór den 10den (Hoofdbestuurs-vergadering) kon plaats hebben, behoeft zeker geen betoog), en dat wij het liever achterwege lieten, doch het in het belang van de quaestie zouden voorstellen. Hadden wij toen echter in de verste verte kunnen vermoeden, dat het verstrekken van deze inlichtingen tot dezen verwarden toestand aanleiding zou geven, wij zouden, hoe onhoffelijk ook en op gevaar af van het verwijt te hooren van geen medewerking te willen verleenen, misschien geantwoord hebben: Indien het Hoofdbestuur meent, dat er reden is, om een 2de Adres aan de Kamer te richten, welnu, laat het dan zelf inlichtingen bij de Afdeelingen inwinnen, of iets dergelijks. Hadden wij echter uw schrijven als officiëel mogen aanmerken, dan zouden wij het verzoek om publicatie natuurlijk achterwege gelaten hebben, doch daar het kon zijn, dat het Hoofdbestuur uw opinie niet deelde, en om welke reden dan ook had gemeend, zich niet ten tweeden male tot de Kamer te moeten richten, dan hadden wij alle moeite, aan de Afdeelingen veroorzaakt, te vergeefs gedaan — en de zaak was niets verder gebracht. Echter is ten gevolge van het 2de Adres van het Hoofdbestuur van die machtiging geen gebruik gemaakt.

„Dat wij echter niet alléén staan in onze opinie, dat zoo iets noodig had kunnen zijn, bewijst mij nog een heden ontvangen schrijven, waaraan ik het volgende ontleen: „Maar men vergeet een zaak ... dat het Hoofdbestuur door zijn (het woord wil ik niet invullen, S.) Adres, de Afdeelingen verplicht heeft, zelfstandig te handelen. Waar het Hoofdbestuur partij was, moesten de Afdeelingen wel voor hun belang en de eer der Maatschappij opkomen”.

„Ziehier, Amice! in het kort hetgeen ik aan de Vergadering meer in den breede had willen mededeelen. Acht gij het nu wenschelijk en in het belang der zaak, dit schrijven en Uwen ingesloten brief te publiceeren, dan geef ik U daartoe volkomen vrijheid. Het spijt mij erg, dat de zaak dezen loop genomen heeft. Rotterdam heeft haar volkomen te goeder trouw op het touw gezet, in de hoop, daarbij medewerking van het Hoofdbestuur te zullen ondervinden.

„Het is mij echter nog niet duidelijk, met welke circulaire (de 1ste of de 2de) wij eigenlijk tegen artikel 34 zouden gezondigd hebben. Nergens heb ik een bepaling kunnen ontdekken, waarbij het verboden is, dat de Afdeelingen elkander een vraag mogen doen of collectief tot het Hoofdbestuur een verzoek richten, of elkander mededeeling doen van een schrijven aan het Hoofdbestuur. De mededeelingen aan de Voorzitters der Afdeelingen, zooals van Haarlem, Den Haag, Alfen, worden dus ook beschouwd als gedaan buiten het Hoofdbestuur om? Wordt niet al te veel het recht om voorstellen aan het Hoofdbestuur te doen verward met het doen van een mededeeling aan de Afdeelingen. Aan een goede oplossing der quaestie geloof ik nog steeds, te meer daar dit de ernstige wensch van Rotterdam is.

„Van Uw inliggend schrijven heb ik geen copy genomen, zend U deze daarom aangeteekend en ontving het dus gaarne terug. Uw eerste brief heeft

„op ons besluit geen betrekking gehad, wenscht ge dien echter ook te hebben, „dan wil ik U dien gaarne zenden.”

Geloof me u. s.

t. t.

SANNES.

„Het daghet in den Oosten”. Zooals gewoonlijk berust ook het ernstige verschil tusschen de Rotterdamsche Afdeeling en het Hoofdbestuur op een *misverstand*. De Heer SANNES meende uit *mijn* schrijven te mogen opmaken, dat de circulaire der Rotterdamsche Afdeeling aan het Hoofdbestuur aangenaam zou zijn en stelde voor, deze te verzenden uit vrees voor onhoffelijkheid! Voor zooverre ik daartoe aanleiding gegeven heb, roep ik *peccavi* wegens onduidelijk geschrijf. Maar dat ik geenszins *bedoeld* heb wat de Heer SANNES meent, behoef ik wel niet te verzekeren. Ik had *niet* gedacht, dat ik drie dagen na het verzenden van mijn brief de circulaire van Rotterdam op mijn schrijftafel zou vinden, maar *wel* een verzameling bescheiden, grooter dan reeds in mijn bezit was.

„Dat Rotterdam *niet* tegen de Wet gezondigd heeft met haar *eerste* circulaire evenmin als Haarlem, den Haag of Alphen, is m. i. even duidelijk „als dat zij zich met haar *tweede* vergrepen heeft aan het recht der Algemeene „Vergadering om over handelingen van het Hoofdbestuur een vonnis uit „te spreken. Rotterdam vraagt machtiging om mede namens andere Afdeelingen in de dagbladen te publiceeren, dat het Hoofdbestuur aan haar „verlangen niet heeft voldaan, vraagt machtiging om een oordeel uit te „lokken van het publiek!

„Maar „het daghet in den Oosten”. *De geheele zaak is door Rotterdam volkomen te goeder trouw op touw gezet. Het is de ernstige wensch van Rotterdam „om de quaestie tot een goede oplossing te brengen. Zie hier twee kostelijke „verklaringen, waarvan ik mij haast nota te nemen. Ook verschillende Afdeelingen blijken reeds de verleende machtiging zonder kwade bedoelingen, „zonder wantrouwen, te hebben gegeven. Weldra zal de dageraad dag „worden. „Het licht blinkt overal.”*

„Te Rotterdam moeten offers gebracht worden op het altaar der heilige „Amicitia. Quaestiën, die uit misverstand zijn ontstaan, moeten worden opgelost. *Waar een wil is, daar is een weg.*

NIJHOFF.

Ik ontving zooveen nog den volgende brief.

Amice!

„Slechts nog een paar woorden bij het terugzenden der proef.

„Aan het slot van uwe mededeelingen schrijft ge: „Rotterdam vraagt „machtiging om mede namens andere Afdeelingen in de dagbladen te „publiceeren, dat het Hoofdbestuur aan haar verlangen niet heeft voldaan, „vraagt machtiging om een oordeel uit te lokken van het publiek”. Hier- „tegen kom ik ten ernstigste op. In de circulaire wordt alleen machtiging „gevraagd, om het Hoofdbestuur te verzoeken, om, indien uit de *gezamenlijke „antwoorden* overtuigend mocht blijken, dat een zoodanige wetswijziging niet „alleen niet gewenscht, doch integendeel sterk veroordeeld wordt, *daarmee*

„alsnog de Hooge Regeering in kennis te willen stellen, òf, bijaldien het „Hoofdbestuur daartegen onverhoopt bezwaar mocht hebben (indien het bijv. „den rechtsregel „non bis in idem” huldigde) *daaraan* (nl. aan de ingekomen „antwoorden) publiciteit te geven. Hierdoor vervalt dus ook uw gezegde, „dat wij door onze tweede circulaire ons vergrepen zouden hebben aan het „recht der Algemeene Vergadering om over handelingen van het Hoofdbestuur een vonnis uit te spreken. Het is niet in ons opgekomen zulks te „doen. Nu gij er mij echter door bovenstaanden zin op attent maakt, moet „ik toegeven, dat het woordje „daaraan” evengoed op de eventueele weigering „van het Hoofdbestuur kan slaan als op hetgeen door ons bedoeld was, de „ingekomen antwoorden. En ik zou zelfs durven beweren, dat alle Afdeelingen, welke ons machtiging gegeven hebben, niet anders gedacht hebben „dan aan het publiceeren van de ingekomen antwoorden. Voor zooverre „ik tot deze onduidelijkheid aanleiding mocht gegeven hebben roep ik, even- „als gij, gaarne: *peccavi!*

„En hiermede hoop ik, dat de quaestie voldoende tot klaarheid en tevens „opgelost is.

Geloof me u. s.

SANNES.

NOG EENS HET AMBTSGEHEIM.

Na al hetgeen in de laatste jaren geschreven en gesproken is over het ambtsgeheim van de geneeskundigen, mag het overbodig schijnen over hetzelfde onderwerp nogmaals iets in het midden te brengen. Laat men echter het daaromtrent verhandelde nog eens de revue passeeren, dan valt in het oog, dat op zulk een ernstig, gewichtig vraagstuk nog zoo weinig licht is geworpen door hen, die door hun dagelijksch verkeer in het maatschappelijk leven en door de nauwe betrekkingen waarin zij tot het familieleven van hun medeburgers staan, daartoe zoo bij uitstek in de gelegenheid zijn, n.l. de medici practici. Ieder voorbeeld aan de practijk ontleend, zal in staat zijn het vóór en tegen in het verhandelde op bijzondere wijze te illustreeren. Ik meen dus de verschillende partijen een dienst te bewijzen door het mededeelen van een geval, rechtstreeks aan de ervaring ontleend.

Voor een paar jaren behandelde ik wegens primaire syphilis een jongen en een meisje, die tijdens de behandeling en in weerwil van mijn ernstige waarschuwing, samen in het huwelijk traden. Na verloop van eenigen tijd werd de vrouw gravida en vernam ik welke ambtgenoot ter zijner tijd zich met de leiding van den partus zou hebben te belasten. Nu rees bij mij de vraag: ben ik niet verplicht bedoelden ambtgenoot te waarschuwen met welk een gevaarlijk patiënte hij te doen zal krijgen, gevaarlijk voor hem zoowel als voor zijn familie? Mag ik mijn *wettelijk* zwijgen bewaren, terwijl het mij bewust is, hoeveel personen ik door dat zwijgen diep rampzalig kan maken? De strijd door mij bij het beantwoorden dezer vragen gevoerd was niet gering; aan den eenen kant toch is daar de Wet, die spreken verbiedt, aan de andere zijde het geweten, dat tot waarschuwen dringt. Ten laatste